

8.2	Ytterligare rättsligt stöd för behandling av personuppgifter behövs inte.....	78
9	Ikraftträdande	84
10	Konsekvenser	84
10.1	Konsekvenser för provdeltagare	84
10.2	Konsekvenser för staten	86
10.2.1	Konsekvenser för den myndighet som ska ansvara för in- och utpasseringskontroller	86
10.2.2	Konsekvenser för Överklagandenämnden för högskolan	88
10.2.3	Konsekvenser för myndigheter av förslagen om sekretess	89
10.3	Konsekvenser för brottslighet och brottsförebyggande arbete	89
10.4	Konsekvenser för företag	89
10.5	Konsekvenser i övrigt.....	89
11	Författningskommentar	90
11.1	Förslaget till lag om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet	90
11.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter	99
11.3	Förslaget till lag om ändring av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	99
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Kontroller vid högskoleprovet – ett lagförslag om åtgärder mot fusk (SOU 2019:37)	101
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag.....	105
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	111

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet,
2. lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter,
3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § I denna lag finns bestämmelser om kontroll med kroppsvisitation av provdeltagare vid inpassering till eller utpassering från en lokal där högskoleprovet genomförs (in- eller utpasseringskontroll).

Andamålet med sådana kontroller är att motverka fusk vid högskoleprovet som sker genom användning av elektroniskt hjälpmedel.

Med elektroniskt hjälpmedel avses elektronisk utrustning som kan lagra, innehålla, sända eller ta emot information.

När får in- eller utpasseringskontroll utföras?

2 § In- eller utpasseringskontroll får utföras före eller efter ett provpass för att söka efter elektroniska hjälpmedel. Om en sådan kontroll görs ska alla som ska delta eller har deltagit i provpasset genomgå kontrollen. Kontroller får dock inte utföras på provdeltagare som är under femton år.

In- och utpasseringskontroller får utföras i så många lokaler som bedöms behövas för att fusk genom användning av elektroniskt hjälpmedel ska motverkas.

Ingen provdeltagare får kontrolleras mer än två gånger under en provdag.

3 § Den myndighet som regeringen bestämmer beslutar om och ansvarar för genomförandet av in- eller utpasseringskontroller enligt 4 och 5 §§ och de åtgärder som avses i 6–9 §§

In- eller utpasseringskontrollens genomförande

4 § In- eller utpasseringskontroll ska utföras av en polisman eller av en ordningsvakt som förordnats av Polismyndigheten enligt 2 d och 5 §§ lagen (1980:578) om ordningsvakter.

5 § In- eller utpasseringskontroll ska genomföras med metalldetektor eller annan liknande anordning eller, om det finns särskilda skäl, på annat sätt.

In- eller utpasseringskontroll som genomförs på annat sätt än med metalldetektor eller liknande anordning och som inte avser föremål som

provdeltagaren har med sig får utföras endast av en person som är av samma kön som provdeltagaren.

Sådan kontroll som avses i andra stycket och som är av mer väsentlig omfattning ska utföras i ett avskilt utrymme. Kontrollen ska utföras i vittnes närvaro, om den som ska undersökas begär det och det kan göras utan större omgång. Vittnet ska vara av samma kön som provdeltagaren.

Konsekvenser av vägran att genomgå in- eller utpasseringskontroll

6 § En provdeltagare som vägrar att genomgå en in- eller utpasseringskontroll ska

1. nekas tillträde till den lokal där provet genomförs under provdagens återstående provpass, och
2. inte få något resultat på provet.

En provdeltagare som vägrar att genomgå en utpasseringskontroll ska även stängas av från deltagande i provet under en period av två år från tidpunkten för kontrollen.

Första stycket 2 och andra stycket ska inte tillämpas om det finns synnerliga skäl.

Omhändertagande av elektroniska hjälpmedel

7 § Den som utför en in- eller utpasseringskontroll får från en provdeltagare omhändertaga ett elektroniskt hjälpmedel som kan befaras komma till användning eller ha använts vid fusk på högskoleprovet och som påträffas vid en in- eller utpasseringskontroll. Omhändertagande får även göras av delar av sådan utrustning.

8 § Föremål som har omhändertagits enligt 7 § ska förvaras på ett betryggande sätt. Ett bevis om att ett föremål omhändertagits ska utfärdas, om provdeltagaren begär det.

Ett föremål som har omhändertagits enligt 7 § ska återlämnas till provdeltagaren senast när provdagen är slut, om inte annat följer av 9 §.

9 § Om ett omhändertaget föremål kan antas omfattas av bestämmelserna om beslag enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken, ska omhändertagandet skyndsamt anmälas till Polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå till dess frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats. Omhändertagandet ska i ett sådant fall dokumenteras skriftligt.

Tystnadsplikt

10 § Den som är eller har varit verksam i en enskilt driven verksamhet som anlitas för kontrollverksamhet enligt denna lag får inte obehörigen röja vad han eller hon har fått veta om planering eller andra förberedelser för in- och utpasseringskontroller.

I det allmänna verksamhet tillämpas bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Överklagande

11 § Beslut enligt 6 § första stycket 2 och andra stycket får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Nämndens beslut får inte överklagas.

Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980:578) om ordningsvakter dels att 3 § ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 2 d §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 d §

Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid in- och utpasseringskontroll enligt lagen (2022:00) om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet.

3 §¹

Om det finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt, får ordningsvakter förordnas även i annat fall än som avses i 2–2 c §§.

Om det finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt, får ordningsvakter förordnas även i annat fall än som avses i 2–2 d §§.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

2.3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att nuvarande 17 kap. 4 § ska betecknas 17 kap. 3 c §,

dels att rubriken närmast före 17 kap. 4 § ska sättas närmast före 17 kap. 3 c §,

dels att det ska införas en ny paragraf, 17 kap. 4 §, och närmast före 17 kap. 4 § en ny rubrik, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

Kontroller vid högskoleprovet

4 §

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till planering eller andra förberedelser för in- och utpasseringskontroll enligt lagen (2022:00) om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet, om det kan antas att syftet med kontrollen motverkas eller den framtida kontrollverksamheten skadas om uppgiften röjs.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

utreda eller beivra brott och som bedrivs av de i bestämmelsen särskilt angivna brottsbekämpande myndigheterna. Bestämmelsen kommer således inte att bli tillämplig på den myndighet som ansvarar för genomförande av in- och utpasseringskontroller verksamhet med att förbereda och anordna in- och utpasseringskontroller vid högskoleprovet.

Inte heller i övrigt finns det någon sekretessbestämmelse i OSL som kommer att kunna tillämpas på uppgifter om var sådana kontroller av provdeltagare vid högskoleprovet som föreslås i denna lagrådsremiss ska ske eller skyddsvärda uppgifter om kontrollverksamheten i stort.

Genomförandet av de in- och utpasseringskontroller med kroppsvisitation som regeringen föreslår kommer att kräva en hel del planeringsarbete och samordning mellan inblandade aktörer. Handlingar som utarbetas hos de ansvariga myndigheterna vid planering inför kontroll enligt den föreslagna lagen kan komma att innehålla uppgifter som röjer var kontrollerna kommer att utföras. Detta gäller inte bara beslut om var kontrollerna ska utföras, utan även annan skriftlig dokumentation som kan krävas för att förbereda genomförandet av kontrollerna. Det kan t.ex. röra sig om skriftlig information eller dokumentation som utväxlas mellan den myndighet som ansvarar för genomförande av högskoleprovet och de myndigheter som bistår vid genomförande av provet eller de vaktbolag som anlitas för att utföra kontrollerna med kroppsvisitation. I vissa fall kommer dessa uppgifter förekomma i allmänna handlingar.

Som framgår av avsnitt 6.3 bedömer regeringen att både in- och utpasseringskontroller kommer att ha en avskräckande effekt eftersom det kan antas att provdeltagare inte kommer att vilja betala stora summor för att få den hjälp som behövs för att fuska om det finns risk för att de elektroniska hjälpmedel som krävs för detta kommer att avslöjas vid en in- eller utpasseringskontroll med de konsekvenser som detta för med sig. Detta antagande gäller naturligtvis endast under förutsättning att det inte går att förutse var kontrollerna kommer att utföras.

Anmälan till högskoleprovet sker i dag på Universitets- och högskolerådets (UHR) webbplats studera.nu. Provdeltagaren ska vid anmälan ange vid vilken provort han eller hon önskar att utföra provet. Efter att anmälningsavgiften är betald finns det vissa möjligheter att byta provort. Det är det lärosäte som anordnar provet eller bistår UHR i genomförande av provet som bestämmer i vilken lokal på provorten som provdeltagaren ska skriva provet. Om det blir känt i förväg var kontrollerna kommer att utföras är det alltså möjligt för den som planerar att fuska att anmäla sig till de orter där kontroll inte kommer att ske. Om uppgifter om var kontroller kommer att ske kommer fram på ett senare stadium, men före det att provet hålls, kommer det vidare att vara möjligt för s.k. fuskligor att avstyra planerat fusk om det inte är möjligt för en provdeltagare att byta lokal. Det är enligt regeringens uppfattning uppenbart att syftet med kontrollerna kommer att förfelas om det är känt i förväg i vilka lokaler och vid vilken tidpunkt kontrollerna kommer att utföras. Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns starka skäl för att sekretess ska gälla för uppgift som kan röja var och när kontroll enligt den föreslagna lagen ska utföras.

Det är vidare regeringens uppfattning att det kan finnas ytterligare uppgifter i myndigheternas planering och förberedelsearbete som kan behöva skyddas. Ett exempel är uppgifter som förekommer i analyser och utveck-

8.2 Ytterligare rättsligt stöd för behandling av personuppgifter behövs inte

Regeringens bedömning: Den behandling av personuppgifter som förslaget om en ny lag om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet ger upphov till är förenlig med EU:s dataskyddsförordning. Den befintliga reglering som finns på personuppgiftsområdet utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som med anledning av förslaget kan komma att ske hos den ansvariga myndigheten, Universitets- och högskolerådet och Överklagandenämnden för högskolan.

Det behövs inte införas någon ytterligare reglering för denna behandling.

Utredningens bedömning: Utredningen har inte analyserat frågan om personuppgiftsbehandling.

Remissinstanserna har inte lämnat några synpunkter om personuppgiftsbehandling.

Som nämnts i avsnitt 3 har ett antal myndigheter och organisationer beretts tillfälle att yttra sig över ett utkast till lagrådsremiss som överensstämmer med regeringens bedömning i detta avsnitt.

Integrationsskyddsmyndigheten hänvisar till sitt rättsliga ställningstagande om personuppgifter som rör lagöverträdelser. Myndigheten framhåller också behovet av att i samband med en bedömning om det rättsliga stödet för behandling av personuppgifter specificera de personuppgifter som kan vara aktuella att behandla med anledning av den föreslagna regleringen.

Skälen för regeringens bedömning

Personuppgifter som rör hjälpmedel som kompenserar för en funktionsnedsättning och som kan ge utslag vid en in- och utpasseringskontroll

Som framgår av avsnitt 8.1 kan den myndighet som beslutar om och ansvarar för genomförandet av in- och utpasseringskontroller vid högskoleprovet behöva behandla känsliga personuppgifter om hälsa, om en provdeltagare som har behov av hjälpmedel som kompenserar för hans eller hennes funktionsnedsättning och som kan ge utslag i en metalldetektor eller annan sådan utrustning kontaktar den ansvariga myndigheten före provet. Personuppgifter bör i sådana fall behandlas i enlighet med de föreskrifter om rutiner för genomförande av in- och utpasseringskontroller som den ansvariga myndigheten har meddelat och som bör omfatta rutiner för nu aktuella fall. Personuppgifter som kan bli aktuella att behandla är t.ex. uppgifter om vilken typ av hjälpmedel det är fråga om.

Enligt artikel 9.2 g dataskyddsförordningen får känsliga personuppgifter behandlas om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

9 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Den nya lagen om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet, ändringen i lagen om ordningsvakter och ändringen i offentlighets- och sekretesslagen ska träda i kraft 1 juli 2023.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens förslag. Utredningen föreslår att de nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 september 2020 och tillämpas första gången på deltagande i högskoleprov som sker efter ikraftträdandet.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har inga invändningar mot utredningens förslag om ikraftträdandedatum. De remissinstanser som uttalar sig tycker att tidsplanen är för snäv, bl.a. *Karolinska institutet*, *Göteborgs universitet*, *Högskolan i Gävle*, *Högskolan i Halmstad* och *Sveriges universitets- och högskoleförbund*. *Högskolan i Skövde* föreslår att ikraftträdande ska ske ett år efter beslutet är taget och ska tillämpas första gången på deltagande till högskoleprov som sker efter ikraftträdandet. *Lunds universitet* anser att förslaget bör träda i kraft först till provomgången våren 2021. *Universitets- och högskolerådet (UHR)* anser att tidsramen är alltför kort för att realisera genomförandet av kontrollerna till den föreslagna tidpunkten. Att regelverket som sådant träder i kraft det föreslagna datumet har UHR inga synpunkter på. Tidpunkten för införandet behöver dock med nödvändighet vara längre fram än höstprovet 2020. En realistisk tidpunkt för införandet av kontroller är enligt UHR till högskoleprovet hösten 2021.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att föreslagna åtgärder bör införas så fort som möjligt för att motverka fusk vid högskoleprovet. Det krävs för provets legitimitet som en del av tillträdessystemet till högskolan. Samtidigt pågår en översyn av hur provet ska organiseras och UHR och lärosätena behöver ges tillräcklig tid för de förberedelser som behövs innan kontrollerna kan utföras i skarpt läge. Med hänsyn till detta föreslår regeringen att bestämmelserna ska träda i kraft den 1 juli 2023. Det innebär att bestämmelserna i praktiken kan tillämpas först vid högskoleprovet hösten 2023.

De nya bestämmelserna ersätter inte några nu gällande bestämmelser och därmed finns inget behov av några övergångsbestämmelser.

10 Konsekvenser

10.1 Konsekvenser för provdeltagare

Förslaget innebär att kontroller av provdeltagare med in- och utpasseringskontroll kommer att ske i samband med högskoleprovet. Kontrollerna

förberedelse och tydliga rutiner torde den myndighet som ansvarar för in- och utpasseringskontroller kunna undvika att provdeltagare med behov hjälpmedel som kompensation för en funktionsnedsättning känner sig utpekade eller upplever kontrollsituationen som särskilt kränkande. Det är av yttersta vikt att kontrollerna utöver att kunna genomföras avskilt utformas på ett sådant sätt att intrånget i den personliga integriteten blir så litet som möjligt och att alla provdeltagare som kontrolleras behandlas med största möjliga respekt.

Konsekvenser i förhållande till FN:s konvention om barnens rättigheter och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), är svensk lag sedan den 1 januari 2020 (lag [2018:1197] om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter). Barnkonventionen omfattar personer upp till 18 år. Enligt 7 kap. 21 § högskoleförordningen ska den som vill delta i högskoleprovet ha fyllt eller fylla 18 år det kalenderår då provet genomförs. Den som börjar gymnasieskolan tidigare än det kalenderår då han eller hon fyller 16 år får delta i högskoleprovet första gången vårterminen då han eller hon går i årskurs 2.

Regeringen anser, som har behandlats i avsnitt 6.4.2, att det är känsligt att utsätta barn, särskilt de som är under 15 år, för integritetsintrång i form av kontroller med kroppsvisitation. Personer som är under 15 år föreslås därför vara undantagna från att genomgå in- eller utpasseringskontroller med kroppsvisitation. In- och utpasseringskontroller kommer att innebära samma positiva konsekvenser för deltagare under 18 år som för övriga, dvs. att fusk kan förhindras, att provets legitimitet kan öka och att ordningen vid provet förbättras.

Personer med funktionsnedsättning kan vara en sådan grupp för vilken en kroppsvisitation upplevs som särskilt ingripande och känsligt. Det är därför viktigt att kontrollerna kan genomföras avskilt och utformas så att intrånget i den personliga integriteten blir så litet som möjligt och att alla provdeltagare som kontrolleras behandlas med största möjliga respekt. Detta utvecklas ovan.

Regeringen bedömer att förslagen är förenliga med såväl FN:s konvention om barnens rättigheter och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

10.2 Konsekvenser för staten

10.2.1 Konsekvenser för den myndighet som ska ansvara för in- och utpasseringskontroller

Som framgår av avsnitt 6.4.3 anser regeringen att kontrollerna utgör en ingripande åtgärd och att det därför är av stor vikt att de genomförs på ett enhetligt och likvärdigt sätt utifrån strikta riktlinjer för att skydda provdeltagarnas rättssäkerhet. Dessutom förutsätter planeringen av kontrollerna en nationell överblick för att säkerställa att kontroller genomförs i

Kroppsvisitation bör i första hand utföras med metalldetektorer. Sådan utrustning ingår för närvarande inte i något ramavtal utan måste hyras i särskild ordning. Kostnaden för att hyra en handhållen metalldetektor uppgår till ca 350 kronor per dygn. Eftersom högskoleprovet skrivs på en lördag eller söndag beräknas kostnader för hyra i tre dygn, alltså 1 050 kronor per kontroll som genomförs av två personer. Kostnaden för att hyra metalldetektorer i sådan omfattning att t.ex. två procent av de anmälda provdeltagarna kan kontrolleras uppgår till ca 48 000 kronor. Med eventuella oförutsedda utgifter beräknas 50 000 kronor. Manuell kroppsvisitation ska kunna genomföras på en avskild plats eller, för det fall en avskild plats inte går att ordna, bakom portabla skärmar. Sådana skärmar kan avropas inom statliga ramavtal och finns i flera olika prisklasser. En vikbar portabel skärmvägg som är tillräcklig för ändamålet bör kosta ca 1 000 kronor. Den totala kostnaden för sådana skärmar skulle därmed uppgå till högst ca 50 000 kronor, om 2 procent ska kontrolleras.

Den totala kostnaden för att genomföra in- eller utpasseringskontroller av två procent av de anmälda provdeltagarna uppgår till ca 200 000 kronor per provtillfälle. I detta belopp ingår, som tidigare sagts, inte framföringskostnader och liknande. Per kontrollerad provdeltagare blir det ca 149 kronor och per det totala antalet provdeltagare knappt 3 kronor.

Regeringen föreslår dock inte någon högsta procentsats för andelen kontrollerade provtagare utan föreslår att in- och utpasseringskontroller får utföras i den omfattning som behövs för att syftet med kontrollen ska uppnås. Regeringen föreslår vidare att en myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om och ansvara för genomförandet av in- eller utpasseringskontroller. Däri ingår att bedöma och besluta om hur många kontroller som ska utföras. Det kan inte uteslutas att bedömningarna kommer att variera över tid utifrån vunna erfarenheter. Förslaget innebär en ökad arbetsbelastning och ökade kostnader för den myndighet som regeringen bestämmer ska ansvara för beslut om och genomförande av kontrollerna. Det innebär även att kostnaderna kan variera något över tid. Regeringen har avsatt permanenta medel till UHR fr.o.m. 2020 för att motverka fusk vid högskoleprovet. Dessa medel beräknas även täcka kostnaderna för in- och utpasseringskontroller.

10.2.2 Konsekvenser för Överklagandenämnden för högskolan

Förslagen om att vissa beslut ska kunna överklagas innebär en ny ärendetyp för Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) och kan leda till en viss ökad ärendetillströmning. Förslagen syftar dock i sin helhet till att minska förekomsten av fusk vid högskoleprovet. Därför görs bedömningen att antalet beslut om avstängning från deltagande i provet kommer att vara mycket litet, och antalet sådana beslut som överklagas ännu färre. När sådana beslut väl överklagas kommer dock överklagandet att behöva hanteras relativt snabbt för att ansökningsprocessen inte ska störas. ÖNH är dock van vid att förhålla sig till dessa tidsramar vilket, som framförs i avsnitt 6, är en anledning till att de är överklagandeinstans och inte allmän förvaltningsdomstol. Ökade kostnader bedöms rymmas inom ram.

10.2.3 Konsekvenser för myndigheter av förslagen om sekretess

Den myndighet som ansvarar för högskoleprovet och myndigheter som biträder vid denna uppgift berörs av det förslag om sekretess för uppgift som hänför sig till planering eller andra förberedelser för in- och utpasseringskontroller som lämnas i avsnitt 7. Förslagen syftar till att arbetet för att motverka fusk vid högskoleprovet ska kunna bedrivas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

De föreslagna nya bestämmelserna kan föranleda ett visst informationsbehov gentemot enskilda och andra aktörer som på olika sätt berörs av sekretessen. Även inom myndigheterna bör personalen få introduktion i de nya bestämmelserna. Regeringen bedömer dock att de informations- och utbildningsinsatser som behövs är av ringa omfattning och kan genomföras inom befintliga ramar för myndigheterna.

10.3 Konsekvenser för brottslighet och brottsförebyggande arbete

Förslaget bedöms leda till att färre provdeltagare försöker fuska vid högskoleprovet. Grupperingar som på kommersiell basis tillhandahåller fusk-tjänster bedöms därmed också förlora huvuddelen av sin potentiella kundbas. Förslaget får alltså positiva effekter i fråga om att motverka vissa brott.

10.4 Konsekvenser för företag

Förslagen bedöms inte påverka företag i någon större utsträckning. De som främst kommer påverkas är de bevakningsföretag som är auktoriserade för bevakning och har personal som kommer bli förordnade för att utföra kontroller vid högskoleprovet. De företagen kommer att få möjlighet till ett nytt uppdrag och ökad inkomst, detta uppdrag är frivilligt.

10.5 Konsekvenser i övrigt

Förslagen innebär inte att den kommunala självstyrelsen påverkas. Förslagen bedöms heller inte få några konsekvenser för miljön. När det gäller konsekvenser för jämställdheten är det något fler kvinnor än män som anmäler sig till högskoleprovet vilket innebär att något fler kvinnor än män förväntas genomgå in- och utpasseringskontroll. Det finns inte några uppgifter om hur könsfördelningen ser ut bland personer som fuskar vid högskoleprovet. Det går därför inte att bedöma huruvida i första hand kvinnor eller män kommer att bli föremål för de sanktioner som kan följa av att vägra att genomgå kontroll. Förslagen bedöms inte påverka de integrationspolitiska målen. Förslagen rör inte sådana frågor som regleras i EU-rätten.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet

Inledande bestämmelse

1 § I denna lag finns bestämmelser om kontroll med kroppsvisitation av provdeltagare vid inpassering till eller utpassering från en lokal där högskoleprovet genomförs (in- eller utpasseringskontroll).

Ändamålet med sådana kontroller är att motverka fusk vid högskoleprovet som sker genom användning av elektroniskt hjälpmedel.

Med elektroniskt hjälpmedel avses elektronisk utrustning som kan lagra, innehålla, sända eller ta emot information.

I paragrafen anges lagens huvudsakliga innehåll och syftet med åtgärder enligt lagen. Paragrafen innehåller också definitioner av in- och utpasseringskontroll och elektroniskt hjälpmedel.

Av *första stycket* framgår att det i lagen finns bestämmelser om kontroll med kroppsvisitation av provdeltagare vid inpassering till eller utpassering från en lokal där högskoleprovet genomförs (in- eller utpasseringskontroll). Med kroppsvisitation avses här detsamma som i 28 kap. 11 § tredje stycket rättegångsbalken, nämligen en undersökning av kläder och annat som någon bär på sig samt av väskor, paket och andra föremål som någon har med sig. Detta innebär att man kan känna såväl utanpå kläderna som inuti fickor och liknande (prop. 1993/94:24 s. 40–43). Med uttrycket ”andra föremål” avses föremål avsedda att förvara andra föremål i, t.ex. plånböcker, kartonger och fodral och även bagagelådor och barnvagnar m.m. (prop. 1993/94:24 s. 40–43). Det avgörande är att det rör sig om ett föremål som den som ska undersökas har med sig. En undersökning av en person med hjälp av en handhållen metalldetektor som förs nära kroppen eller nära föremål som den som ska undersökas har med sig bedöms också vara en form av kroppsvisitation. Begreppet kroppsvisitation innefattar dock inte en undersökning av själva människokroppen. Möjligheten att utföra kroppsvisitation medför alltså inte en rätt att t.ex. att med händerna undersöka en provdeltagares hårbotten, att undersöka eventuella proteser eller att kontrollera kroppens håligheter, t.ex. genom att titta in i en persons örongångar eller munhåla. Av 5 § första stycket framgår att in- och utpasseringskontroll ska genomföras med metalldetektor eller med liknande anordning eller, om det finns särskilda skäl, på annat sätt. I sistnämnda fall finns det möjlighet att utföra kontrollen genom att med händerna undersöka kläder och annat som provdeltagaren bär på sig och har med sig (manuell kroppsvisitation), se vidare kommentaren till den bestämmelsen. Vid utslag av metalldetektor och liknande utrustning eller om kontrollanten vid en manuell kroppsvisitation har känt ett föremål med händerna under kläderna kan kontrollanten be provdeltagaren att ta fram föremålet.

Om provdeltagaren vägrar att ta fram och låta kontrollanten närmare undersöka ett sådant föremål är det att betrakta som en vägran att genomgå kontroll med kroppsvisitation vilket föranleder de konsekvenser som anges i 6 §, se kommentaren till den bestämmelsen.

Av *andra stycket* framgår att ändamålet med sådana in- och utpasseringskontroller är att motverka fusk vid högskoleprovet som sker genom användning av elektroniskt hjälpmedel.

Med elektroniskt hjälpmedel avses, enligt *tredje stycket*, elektronisk utrustning som kan lagra, innehålla, sända eller ta emot information. Definitionen innefattar inte bara sådan elektronisk utrustning som kan användas för kommunikation under pågående prov, som t.ex. dolda mobiltelefoner och smarta glasögon. Även sådan elektronisk utrustning som kan lagra och innehålla information som sedan kan tas fram och användas under pågående prov omfattas. Man kan t.ex. tänka sig avancerade pennor eller glasögon som inte kommunicerar men vari lagrats användbar information, t.ex. ett engelsk-svenskt lexikon.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.3 och 6.4.1.

När får in- eller utpasseringskontroll utföras?

2 § In- eller utpasseringskontroll får utföras före eller efter ett provpass för att söka efter elektroniska hjälpmedel. Om en sådan kontroll görs ska alla som ska delta eller har deltagit i provpasset genomgå kontrollen. Kontroller får dock inte utföras på provdeltagare som är under femton år.

In- eller utpasseringskontroller får utföras i så många lokaler som bedöms behövas för att fusk genom användning av elektroniskt hjälpmedel ska motverkas.

Ingen provdeltagare får kontrolleras mer än två gånger under en provdag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när in- eller utpasseringskontroller får genomföras vid högskoleprovet.

Som framgår av avsnitt 5 består ett högskoleprov av flera delprov. Av *första stycket* framgår att in- eller utpasseringskontroll får utföras före eller efter ett provpass för att söka efter elektroniska hjälpmedel. Vad som avses med ett elektroniskt hjälpmedel framgår av 1 § tredje stycket. Om en sådan kontroll genomförs ska den omfatta samtliga provdeltagare som avser att gå in i en provlokal eller ut ur den. Själva kontrollen kan utföras i anslutning till utgång eller ingång eller strax utanför, i ett angränsande rum. Från kontroller ska dock undantas provdeltagare som är under femton år.

Av *andra stycket* framgår att in- eller utpasseringskontroller får utföras i så många lokaler som bedöms behövas för att fusk som sker genom användning av elektroniskt hjälpmedel ska motverkas. För att dessa kontroller ska ha en tillräcklig preventiv och avskräckande effekt är det viktigt att det ska finnas en reell risk för potentiella fuskare att inte kunna gå in i lokalen med elektroniska hjälpmedel eller att bli upptäckta med ett elektroniskt hjälpmedel på väg ut ur lokalen och därmed bli föremål för de föreskrivna sanktionerna. Den myndighet som ansvarar för in- eller utpasseringskontroller enligt 3 § kommer inför ett provtillfälle att ha översikt över hur många provdeltagare som har anmält sig till provet och vilka lokaler som ska användas vid provet samt hur de anmälda provdeltagarna indelats till lokalerna. Den ansvariga myndigheten bestämmer i hur många och i vilka lokaler som kontroller ska utföras under en provdag. Det följer

av tredje stycket denna paragraf att högst två kontroller får genomföras i en och samma lokal under en provdag. Den ansvariga myndigheten bestämmer om kontrollen i en provlokal ska ske genom inpasseringskontroll eller utpasseringskontroll eller både genom en in- och utpasseringskontroll.

Av tredje stycket framgår att ingen provdeltagare får kontrolleras mer än två gånger under en provdag.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.3 och 6.4.2.

3 § Den myndighet som regeringen bestämmer beslutar om och ansvarar för genomförandet av in- eller utpasseringskontroller enligt 4 och 5 §§ och de åtgärder som avses i 6–9 §§.

Paragrafen reglerar att den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om och ansvara för genomförande av in- eller utpasseringskontroller och besluta om och ansvara för vissa i lagen angivna åtgärder.

Bestämmelsen innebär att den myndighet som regeringen bestämmer ska fatta beslut om i vilka lokaler kontroll ska utföras, om det ska ske i form av in- eller utpasseringskontroll eller både in- och utpasseringskontroll och om de närmare arrangemangen kring kontrollerna. Myndigheten ska vidare tillse att kontroller utförs i den omfattning som behövs för att syftet med kontroller uppnås, att ingen provdeltagare blir kontrollerad mer än två gånger per provdag och att ingen person under 15 år genomgår en in- eller utpasseringskontroll, se 2 § och kommentaren till den paragrafen. I uppgiften ingår att ansvara för det praktiska genomförandet såsom att hyra in personal och utrustning samt att ombesörja att det finns möjlighet att genomföra kroppsvisitation på avskild plats vid behov samt att det finns förvaringsmöjligheter för omhändertagna föremål m.m. Av 4 § framgår att själva kontrollen ska utföras av en polisman eller en ordningsvakt som har förordnats av Polismyndigheten.

Bestämmelsen innebär också att den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om och ansvara för åtgärder mot de provdeltagare som vägrar att genomgå in- eller utpasseringskontroller, se 6 § och kommentaren till den paragrafen. Myndigheten ansvarar också för förvaring och återlämnande av omhändertagna föremål till provdeltagare och anmälan till Polismyndigheten om ett omhändertaget föremål kan antas omfattas av bestämmelserna om beslag enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken, se 8 och 9 §§ och kommentaren till de paragraferna.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.3.

In- eller utpasseringskontrollens genomförande

4 § In- eller utpasseringskontroll ska utföras av en polisman eller av en ordningsvakt som förordnats av Polismyndigheten enligt 2 d och 5 §§ lagen (1980:578) om ordningsvakter.

Av paragrafen framgår att in- eller utpasseringskontroll ska utföras av en polisman eller en ordningsvakt som förordnats av Polismyndigheten enligt 2 d och 5 §§ lagen (1980:578) om ordningsvakter. Av 3 § framgår att det är den myndighet som regeringen bestämmer som beslutar om och ansvarar för in- och utpasseringskontrollerna.

Bestämmelser om poliser finns i polislagen (1984:387) och bestämmelser om ordningsvakter finns i lagen om ordningsvakter och polislagen Av 10 a, 13 och 29 §§ polislagen framgår att en polis och, om inget annat framgår av förordnandet, en ordningsvakt har befogenhet att avvisa, avlägsna och omhänderta en person som genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna. En polis och en ordningsvakt får också, om de omhändertar eller på annat sätt inskränker någons rörelsefrihet, belägga honom eller henne med fängsel om han eller hon uppträder våldsamt och det är absolut nödvändigt med hänsyn till hans eller hennes egen eller någon annans säkerhet till liv eller hälsa eller vid förflyttning inom en förvaringslokal och vid transport eller annan vistelse utanför en sådan lokal, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl. I lagen om ordningsvakter införs en ny 2 d § som anger att ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid in- eller utpasseringskontroll enligt denna lag, se avsnitt 11.2. Det innebär att ordningsvakter regelmässigt kan anlitas för att utföra in- och utpasseringskontroller vid högskoleprovet och att polisresurser inte ska behöva användas för den uppgiften annat än i rena undantagsfall.

Av 5 § andra stycket framgår att in- eller utpasseringskontroll som genomförs på annat sätt än med metalldetektor eller liknande anordning och som inte avser föremål som provdeltagaren har med sig får utföras endast av en person som är av samma kön som provdeltagaren. Det innebär att det vid samtliga in- eller utpasseringskontroller kommer att finnas behov av en polis eller en ordningsvakt av varje kön som har förordnats av Polismyndigheten.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.4

5 § In- eller utpasseringskontroll ska genomföras med metalldetektor eller annan liknande anordning eller, om det finns särskilda skäl, på annat sätt.

In- eller utpasseringskontroll som genomförs på annat sätt än med metalldetektor eller liknande anordning och som inte avser föremål som provdeltagaren har med sig får utföras endast av en person som är av samma kön som provdeltagaren.

Sådan kontroll som avses i andra stycket och som är av mer väsentlig omfattning ska utföras i ett avskilt utrymme. Kontrollen ska utföras i vittnes närvaro, om den som ska undersökas begär det och det kan göras utan större omgång. Vittnet ska var av samma kön som provdeltagaren

Paragrafen reglerar genomförande av in- och utpasseringskontroller.

Av *första stycket* framgår att in- eller utpasseringskontroll ska genomföras med metalldetektor eller annan liknande anordning eller, om det finns särskilda skäl, på annat sätt. Med metalldetektor avses t.ex. larm- eller säkerhetsbågar och handhållna metalldetektorer. Ett annat exempel på utrustning som kan användas är magnetdetektor. Kontroll på annat sätt kan genomföras genom att med händerna undersöka kläder och annat som provdeltagaren bär på sig och har med sig, dvs. genom manuell kroppsvisitation, jfr 1 §. Sådan kontroll får endast ske om det finns särskilda skäl. En sådan situation kan vara att provdeltagaren uppger att han eller hon inte har något elektroniskt hjälpmedel på sig, men en metalldetektor ändå ger utslag vid en kontroll av personen. Exempel på en annan situation då det kan bli aktuellt att utföra en manuell kroppsvisitation är om den tekniska

utrustningen som används vid kontrollen inte fungerar tillfredsställande. Vad som avses med kroppsvisitation framgår av kommentaren till 1 §.

Av *andra stycket* framgår att kroppsvisitation som genomförs på annat sätt än med metalldetektor eller liknande anordning och som inte bara avser föremål som någon har med sig endast får utföras av någon som är av samma kön som provdeltagaren. Kontroll som görs genom metalldetektor eller liknande anordning eller kroppsvisitation som avser föremål som personen har med sig kan dock utföras även om den person som utför kontrollen inte är av samma kön som provdeltagaren.

Av *tredje stycket* framgår att kroppsvisitation som är av mer väsentlig omfattning ska utföras i ett avskilt utrymme. Med ett avskilt utrymme avses exempelvis att visitationen utförs i ett angränsande rum eller bakom portabla skärmar som för ändamålet har ställts upp i anslutning till in- eller utpasseringskontrollen. Nu aktuell kroppsvisitation ska utföras i närvaro av ett vittne som är av samma kön som provdeltagaren om den som ska undersökas begär det och om det kan ske utan större omgång. Det innebär att om det är kopplat till stora svårigheter att få tag på en person av samma kön som provdeltagaren som är beredd att ställa upp som vittne eller om det på grund av andra omständigheter inte kan säkerställas en vittnes närvaro får kroppsvisitation utföras utan vittne. Provdeltagaren behöver inte ange något särskilt skäl till sin begäran om att bli undersökt i vittnes närvaro.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.5.

Konsekvenser av vägran att genomgå in- eller utpasseringskontroll

6 § En provdeltagare som vägrar att genomgå en in- eller utpasseringskontroll ska

1. nekas tillträde till den lokal där provet genomförs under provdagens återstående provpass och
2. inte få något resultat på provet.

En provdeltagare som vägrar att genomgå en utpasseringskontroll ska även stängas av från deltagande i provet under en period av två år från tidpunkten för kontrollen.

Första stycket 2 och andra stycket ska inte tillämpas om det finns synnerliga skäl.

I paragrafen behandlas följden av att en provdeltagare vägrar genomgå en in- eller utpasseringskontroll. Av 3 § framgår att det är den myndighet som regeringen bestämmer som beslutar om och ansvarar för de åtgärder som avses i bl.a. förevarande paragraf.

En in- eller utpasseringskontroll omfattar samtliga provdeltagare i en provlokal dock med undantag för personer under 15 år, se 2 § och kommentaren till den bestämmelsen.

I *första stycket* anges de sanktioner som kan bli aktuella om en provdeltagare vägrar att genomgå en in- eller utpasseringskontroll. Med en vägran att genomgå en in- eller utpasseringskontroll avses bl.a. en vägran att passera en uppställd larmbåge med metalldetektor eller underlåtenhet att stå stilla så att personalen kan utföra en undersökning med en handhållen metalldetektor. En provdeltagare kan t.ex. vägra lyssna på att an-

visningar och i stället gå in i lokalen genom att gå utanför en uppställd larmbåge eller gå förbi den person som ska utföra en kontroll med handhållen detektor. Det kan också röra sig om provdeltagare som vägrar att gå ut ur provlokalen i de fall det rör sig om en utpasseringskontroll. I de fall en provdeltagare har blivit undersökt med en metalldetektor eller annan sådan utrustning, och detektorn har indikerat att personen har något av metall på sig, bör det utföras en kontroll genom att med händerna undersöka kläder och annat som provdeltagaren bär på sig och har med sig (manuell kroppsvisitation). Om provdeltagaren efter en sådan indikation från t.ex. en metalldetektor inte låter den person som ska utföra kontrollen göra en manuell kroppsvisitation ska det också anses utgöra en vägran att genomgå en in- och utpasseringskontroll. Det ska också anses som en vägran att genomgå en in- och utpasseringskontroll om provdeltagaren inte vill ta fram och låta kontrollanten titta närmare på ett föremål som kontrollanten känner under kläderna och som kontrollanten har bett att få se och undersöka eller låta kontrollanten titta närmare på t.ex. ett synligt halsband. Om en provdeltagare har läkarintyg på att denne inte kan gå igenom en larmbåge t.ex. därför att han eller hon har en inopererad pacemaker, och personen även vägrar att genomgå en manuell kroppsvisitation är det fråga om en vägran att genomgå in- eller utpasseringskontroll.

En provdeltagare som vägrar att genomgå en in- eller utpasseringskontroll ska enligt första stycket *första punkten* nekas tillträde till den provlokal som kontrollen avser under provdagens återstående provpass. Om inpasseringskontrollen sker vid det första provpasset gäller förbudet för samtliga provpass. Sker inpasseringskontrollen vid ett senare provpass gäller förbudet för det provpasset och alla åtföljande provpass under provdagen. Om en utpasseringskontroll sker vid det sista provpasset för dagen är någon sådan sanktion således inte aktuell. Att provdeltagaren nekas tillträde till lokalen innebär att han eller hon inte får komma in i provlokalen mer än för att hämta sin väska och andra personliga tillhörigheter från den anvisade platsen. Han eller hon får alltså inte skriva aktuella delprov.

Enligt första stycket *andra punkten* ska en provdeltagare som vägrar att genomgå en in- eller utpasseringskontroll inte heller få något resultat på provet. Ett beslut om uteblivet provresultat ska fattas i samtliga fall då en provdeltagare har vägrat att genomgå en in- eller utpasseringskontroll och har börjat skriva på provet. Ett beslut att inte meddela något resultat på provet gäller hela provet, dvs. även för de provpass som provdeltagaren redan kan ha genomfört.

I *andra stycket* anges att en provdeltagare som vägrar att genomgå en utpasseringskontroll även ska stängas av från deltagande i provet under en period av två år från tidpunkten för kontrollen.

Av *tredje stycket* framgår att första stycket 2 och andra stycket inte ska tillämpas om det finns synnerliga skäl. Sådana skäl kan t.ex. vara att en provdeltagare inte kan genomgå en in- eller utpasseringskontroll på grund av ett akut och allvarligt insjuknande. Det bör krävas att detta på något sätt bekräftas av hälso- och sjukvården, t.ex. genom intyg i efterhand om att personen i fråga fått en hjärtinfarkt eller att personen i fråga har epilepsi och att det kan ha varit fråga om ett epileptiskt anfall, för att synnerliga skäl ska anses föreligga.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.6.

Omhändertagande av elektroniska hjälpmedel

7 § Den person som utför en in- eller utpasseringskontroll får från en provdeltagare omhänderta ett elektroniskt hjälpmedel som kan befaras komma till användning eller ha använts vid fusk på högskoleprovet och som påträffas vid en in- eller utpasseringskontroll. Omhändertagande får även göras av delar av sådan utrustning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om omhändertagande av ett elektroniskt hjälpmedel.

Enligt *första meningen* får den person som utför en in- eller utpasseringskontroll från en provdeltagare omhänderta ett elektroniskt hjälpmedel som kan befaras komma till användning eller ha använts som ett hjälpmedel vid fusk på högskoleprovet, och som påträffas vid en in- eller utpasseringskontroll. Det framgår av 4 § att in- eller utpasseringskontroller ska utföras av en polis eller en ordningsvakt som har förordnats av Polismyndigheten. Med omhändertagande avses i detta sammanhang att utrustningen tillfälligt fråntas provdeltagaren så att han eller hon inte har tillgång till den.

Vad som avses med elektroniskt hjälpmedel anges i 1 § andra stycket.

Enligt *andra meningen* får omhändertagande även göras av delar av elektronisk utrustning. Varje del som omhändertas behöver inte i sig kunna lagra, innehålla, sända eller ta emot information.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.7.

8 § Föremål som har omhändertagits enligt 7 § ska förvaras på ett betryggande sätt. Ett bevis om att ett föremål omhändertagits ska utfärdas, om provdeltagaren begär det.

Ett föremål som har omhändertagits enligt 7 § ska återlämnas till provdeltagaren senast när provdagen är slut, om inte annat följer av 9 §.

I paragrafen regleras hur omhändertagna föremål ska hanteras och återlämnande av föremål. Av 3 § framgår att det är den myndighet som regeringen bestämmer som beslutar om och ansvarar för de åtgärder som avses i bl.a. förevarande paragraf.

Av *första stycket* framgår att ett föremål som har omhändertagits av en person som utför en in- eller utpasseringskontroll enligt 7 § ska förvaras på ett betryggande sätt. Med betryggande förvaring avses att förvaringen ska ske så att det inte finns risk för att föremålet försvinner eller skadas. Förvaringen bör lämpligen ske i ett låst utrymme eller på en plats som kan övervakas under hela provdagen.

Om provdeltagaren begär det ska han eller hon få ett skriftligt bevis på omhändertagandet. Det bör innehålla datum, hänvisning till den föreslagna lagen och en beskrivning av det som omhändertagits. Oavsett om provdeltagaren begär det eller inte, bör han eller hon få en nummerbricka eller liknande, så att förväxling av omhändertagna föremål inte sker vid utlämnandet.

Av *andra stycket* framgår att ett elektroniskt hjälpmedel kan omhändertas som längst till provdagens slut, om inte annat följer av 9 §. Det gäller även om provdeltagaren beslutar att avbryta provet innan dess. Om det är praktiskt möjligt finns dock inget som hindrar att han eller hon genast kan få tillbaka sina ägodelar.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.7.

9 § Om ett omhändertaget föremål kan antas omfattas av bestämmelserna om beslag enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken, ska omhändertagandet skyndsamt anmälas till Polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå till dess frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats. Omhändertagandet ska i ett sådant fall dokumenteras skriftligt.

I paragrafen regleras när ett omhändertagande ska anmälas till Polismyndigheten och hur länge det då får bestå. Av 3 § framgår att det är den myndighet som regeringen bestämmer som beslutar om och ansvarar för de åtgärder som avses i bl.a. förevarande paragraf.

Enligt *första meningen* ska ett omhändertagande av föremål skyndsamt anmälas till Polismyndigheten, om det omhändertagna föremålet kan antas omfattas av bestämmelserna om beslag enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken. Enligt den bestämmelsen får bl.a. ett föremål som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott tas i beslag.

Av *andra meningen* framgår att omhändertagandet i dessa fall får bestå längre än till provdagens slut, nämligen till dess frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats. Det omhändertagna föremålet ska enligt *tredje meningen* i ett sådant fall dokumenteras skriftligen.

Det är tillräckligt att det kan antas att föremålet kan komma tas i beslag för att anmälan till Polismyndigheten ska göras. Avsikten är således inte att det ska göras en ingående bedömning av om ett omhändertaget föremål kan komma att tas i beslag med stöd av rättegångsbalkens regler.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.7.

Tystnadsplikt

10 § Den som är eller har varit verksam i en enskilt bedriven verksamhet som anlitas för kontrollverksamhet enligt denna lag får inte obehörigen röja vad han eller hon har fått veta om planering eller andra förberedelser för in- eller utpasseringskontroller.

I det allmännas verksamhet tillämpas bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Paragrafen innehåller en bestämmelse om tystnadsplikt i vissa fall.

Bestämmelsen i *första stycket* innebär att tystnadsplikt gäller för personer som är eller har varit verksamma i en enskilt bedriven verksamhet som anlitas för kontrollverksamhet enligt lagen. Tystnadsplikten innebär ett förbud att röja uppgifter oavsett på vilket sätt det sker, t.ex. muntligen eller genom att en handling lämnas ut eller på annat sätt.

Bestämmelsen är inte begränsad till vissa kategorier av befattningshavare eller anställda, utan gäller allmänt för personer i privata företag och annan enskild verksamhet. Exempelvis omfattas ordningsvakter som är anställda hos bolag som anlitas av den ansvariga myndigheten för utförande av in- eller utpasseringskontroller vid högskoleprovet, av tystnadsplikten. Detsamma gäller annan personal som tar del av information som skyddas av bestämmelsen.

Tystnadsplikten avser uppgift om planering och andra förberedelser för in- eller utpasseringskontroll med kroppsvisitation enligt 1 §. Bestäm-

melsen gäller för information som anger var kontrollerna ska utföras, som t.ex. uppgift om provort och specifik lokal. Även uppgifter som indirekt kan avslöja var kontrollerna ska företas omfattas, t.ex. uppgifter i instruktioner till eller scheman för de personer som ska utföra kontrollerna. Även annan slags information om kontrollverksamheten kan förekomma.

Det är endast obehörigt röjande av en uppgift som är otillåten. Vid tolkningen av obehörighetsrekvisitet är avsikten att ledning ska kunna sökas i det skaderekvisitet som finns i den föreslagna bestämmelsen i 17 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Det innebär att ett utlämnande av uppgifter vars röjande varken motverkar en kontroll eller skadar den framtida verksamheten inte är obehörigt, se vidare kommentaren till 17 kap. 4 § OSL i avsnitt 11.3. Ett utlämnande är inte heller obehörigt om det finns en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning. Det finns inte något som hindrar att den som omfattas av tystnadsplikten samråder med den myndighet som ansvarar för beslut om och utförande av in- och utpasseringskontroller vid överväganden om ett röjande är obehörigt eller inte.

Den som uppsåtligt röjer uppgift för vilken tystnadsplikt gäller, eller olovligt utnyttjar sådan hemlighet, kan dömas för brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken till böter eller fängelse i högst ett år. Den som begår gärningen av oaktsamhet kan dömas till böter. I ringa fall ska inte dömas till ansvar. Detta straffstadgande är subsidiärt till andra straffstadganden.

Av *andra stycket* framgår att offentlighets- och sekretesslagen gäller för offentlig verksamhet. Personer som t.ex. anställs tillfälligt av den ansvariga myndigheten, eller av en myndighet som biträder den ansvariga myndigheten vid genomförandet av provet, för att arbeta under högskoleprovet torde i normalfallet delta i myndighetens genomförande av provet på sätt som avses i 2 kap. 1 § OSL och som innebär att de blir bundna av sekretesslagstiftningen i OSL. För det fall ordningsvakter anställs tillfälligt på motsvarande sätt direkt av den ansvariga myndigheten, i stället för att ett privat vaktbolag anlitas, torde dessa också bli bundna av tystnadsplikten enligt OSL.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.

Överklagande

11 § Beslut enligt 6 § första stycket 2 och andra stycket får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Nämndens beslut får inte överklagas.

Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Paragrafen reglerar vilka beslut enligt lagen som får överklagas.

Av *första stycket* framgår att beslut enligt 6 § första stycket 2 och andra stycket om att inte meddela något resultat på provet och/eller att stänga av en provdeltagare från deltagande i provet under två år får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan och att nämndens beslut inte får överklagas.

Av *andra stycket* framgår att andra beslut enligt lagen inte får överklagas.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.8.

11.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter

2 d § Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid in- och utpasseringskontroll enligt lagen (2022:00) om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet.

Paragrafen, som är ny, kompletterar huvudreglerna i 2–2 c §§ om när ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra.

Bestämmelsen innebär att ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra även vid in- och utpasseringskontroll enligt lagen (2022:00) om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.4.

3 § Om det finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt, får ordningsvakter förordnas även i annat fall än som avses i 2–2 d §§.

Paragrafen reglerar när ordningsvakter får förordnas i andra fall än enligt huvudreglerna 2–2 c §§

Paragrafen ändras på så sätt att hänvisningen till huvudreglerna även omfattar 2 d §.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.4.

11.3 Förslaget till lag om ändring av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

17 kap.

Kontroller vid högskoleprovet

4 § Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till planering eller andra förberedelser för in- och utpasseringskontroll enligt lagen (2022:00) om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet, om det kan antas att syftet med kontrollen motverkas eller den framtida kontrollverksamheten skadas om uppgiften röjs.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Paragrafen är ny och innebär att sekretess gäller för uppgift om planering eller andra förberedelser för in- och utpasseringskontroll enligt den föreslagna lagen om in- och utpasseringskontroll vid högskoleprovet.

Enligt *första stycket* gäller sekretess för uppgift som hänför sig till planering eller andra förberedelser för sådan kontroll, om det kan antas att syftet med kontrollen motverkas eller den framtida kontrollverksamheten skadas om uppgiften röjs. Bestämmelsen omfattar alla slags uppgifter som förekommer i och har betydelse för planeringen och förberedelserna av kontrollverksamheten. Bestämmelsen är försedd med ett s.k. rakt skaderekvisit som innebär att det föreligger en presumtion för att uppgifterna är offentliga och att de bara kan hemlighållas om det kan antas att syftet med

kontrollen motverkas om uppgiften röjs eller den framtida kontrollverksamheten skadas om uppgiften röjs.

Uppgifter som kan röja var in- och utpasseringskontroll med kroppsvisitation vid högskoleprovet planeras ske, t.ex. provort och specifik lokal, är typiskt sett sådana att de omfattas av sekretess. Detsamma gäller uppgifter som röjer var kontroller inte kommer att ske och för uppgifter som endast indirekt röjer vilka kontroller som planeras. När ett prov väl har genomförts får det vid en begäran om utfående av uppgifter göras en bedömning av för vilka uppgifter det fortfarande finns ett behov av sekretess. Om exempelvis uppgifter om var kontroller har gjorts blir offentliga kan det inte uteslutas att s.k. fuskligor kan göra kartläggningar av var kontroller har gjorts och efter ett par prov börja skönja mönster i kontrollverksamheten som kan utnyttjas vid planering att framtida fusk. Den myndighet som anordnar provet bör beakta detta i sin planering inför framtida prov och göra en helhetsbedömning av behovet av sekretess för en enskild uppgift.

När det gäller andra uppgifter av mer generell betydelse för kontrollverksamheten får en prövning göras av om ett utlämnande skadar den framtida verksamheten. Utfallet av en sådan prövning kan då bli t.ex. att en rapport kan hanteras som offentlig men inte uppgifterna i underlaget som tagits fram till rapporten.

I *andra stycket* anges den längsta tid, 20 år, som sekretessen enligt första stycket kan gälla för uppgifter som finns i en allmän handling. Det är en maximitid och för flertalet uppgifter i kontrollverksamheten kommer skaderekvisitets utformning medföra att sekretesskyddet i praktiken upphör före det att 20-årsgränsen uppnås. Hur startpunkten för sekretess-tiden beräknas framgår av 7 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.

Sammanfattning av betänkandet Kontroller vid högskoleprovet – ett lagförslag om åtgärder mot fusk (SOU 2019:37)

Utredningen förslår en särskild lag om kontroll vid högskoleprovet som tillåter och reglerar villkoren samt det praktiska genomförandet för de olika kontrollformerna med mera. Det övergripande ändamålet med kontrollverksamheten är att motverka förekomsten av fusk som sker genom användning av elektroniska hjälpmedel, varmed i lagen avses elektronisk utrustning som kan lagra, innehålla, sända eller ta emot information.

Utredningens samlade bedömning är att en reglering som tillåter kroppsvisitation av provdeltagare för ändamålet att motverka fusk vid högskoleprovet som sker med dolda elektroniska hjälpmedel är en godtagbar begränsning av skyddet mot kroppsvisitation i ett demokratiskt samhälle. Kroppsvisitation i detta sammanhang går inte heller utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den. Åtgärden står även i rimlig proportion till vad som står att vinna med den.

Utredningen konstaterar att kontroll med s.k. radiovågsdetektor är en tekniskt verkningsfull åtgärd som också kan användas för att motverka och avskräcka från fusk vid högskoleprovet. Kontroll med radiovågsdetektor innebär att utrustning som detekterar radiovågor används under pågående prov för att undersöka om provdeltagare använder elektronisk kommunikationsutrustning, vilket inte är tillåtet. In- och utpasseringskontroller med kroppsvisitation kan i gengäld bidra till att avslöja fuskande provdeltagare och hitta utrustning som är avsedd för fusk. Utredningen föreslår att båda dessa slags åtgärder ska få användas för att kontrollera provdeltagare vid högskoleprovet. Tyngdpunkten ska ligga på kontroll med radiovågsdetektor under provpass, men med en begränsad möjlighet till allmän in- och utpasseringskontroll med kroppsvisitation av provdeltagare inför och efter provpass. En ytterligare åtgärd som utredningen övervägt men bedömt innebära för stor risk är användning av mobila störsändare under pågående prov för att störa ut eventuell elektronisk kommunikation i provsalarna.

Flera av de bestämmelser utredningen föreslår kräver lagform enligt regeringsformen. De förslår därför en särskild lag om kontroll vid högskoleprovet som tillåter och reglerar villkoren samt det praktiska genomförandet för de olika kontrollformerna m.m. Det övergripande ändamålet med kontrollverksamheten är att motverka förekomsten av fusk som sker genom användning av elektroniska hjälpmedel, varmed i lagen avses elektronisk utrustning som kan lagra, innehålla, sända eller ta emot information. In- och utpasseringskontroll med kroppsvisitation är särskilt ingripande för provdeltagarnas personliga integritet. Barn under 15 år ska därför undantas från just sådana kontroller. I övrigt föreslås att samtliga provdeltagare ska kunna kontrolleras. Lagen reglerar frågor som gäller kontrollverksamheten. Det innebär bl.a. att frågor om t.ex. vilka konsekvenser som följer för provdeltagare som vid kontroller påträffas med pågående radiovågskommunikation eller med elektroniska hjälp-

1.1 Förslag till lag (0000:00) om kontroll vid högskoleprovet

Härigenom förskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § Kontroll får enligt denna lag ske av provdeltagare vid högskoleprovet. Ändamålet med kontrollverksamheten är att motverka förekomsten av fusk som sker genom användning av elektroniskt hjälpmedel.

Med ett elektroniskt hjälpmedel avses elektronisk utrustning som kan lagra, innehålla, sända eller ta emot information.

Kontroll med radiovågsdetektor

2 § Kontroll med radiovågsdetektor får utföras i lokaler där högskoleprovet genomförs. Kontrollen får utföras för att upptäcka pågående radiokommunikation till eller från provdeltagare under provet.

3 § De universitet och högskolor som genomför högskoleprovet beslutar om och ansvarar för genomförandet av kontroller med radiovågsdetektor. Universitets- och högskolerådet ansvarar för samordning av förberedelser av sådana kontroller.

4 § Kontroll med radiovågsdetektor ska utföras av den som genomgått utbildning i att hantera en radiovågsdetektor. Sådan utbildning anordnas av Universitets- och högskolerådet.

Allmän in- eller utpasseringskontroll med kroppsvisitation

5 § Kontroll med kroppsvisitation av provdeltagare får utföras vid inpassering till eller utpassering från en lokal där högskoleprovet genomförs (in- eller utpasseringskontroll). Kontrollen får utföras för att söka efter elektroniska hjälpmedel. Personer under femton år ska undantas från sådan kontroll.

Andelen kontrollerade provdeltagare får inte överstiga tio procent av de anmälda provdeltagarna vid varje provtillfälle. Ingen provdeltagare får kontrolleras enligt första stycket mer än en gång under en provdag.

6 § Universitets- och högskolerådet beslutar om och ansvarar för genomförandet av in- eller utpasseringskontroller.

Genomförande lärosäte ansvarar dock genom provledare för beslut enligt 10 § första stycket samt för förvaring, återlämnande och anmälan till Polismyndigheten avseende omhändertagna föremål enligt 12 och 13 §§ denna lag.

Följande remissinstanser har inkommit med yttrande över betänkandet Kontroller vid högskoleprovet – ett lagförslag om åtgärder mot fusk (SOU 2019:37): Barnombudsmannen, Blekinge tekniska högskola, Diskrimineringsombudsmannen, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Försvarshögskolan, Förvaltningsrätten i Malmö, Förvaltningsrätten i Uppsala, Gymnastik- och idrottshögskolan, Göteborgs universitet, Högskolan i Borås, Högskolan Dalarna, Högskolan i Gävle, Högskolan i Halmstad, Högskolan Kristianstad, Högskolan i Skövde, Högskolan Väst, Justitiekanslern, Kammarrätten i Jönköping, Karlstads universitet, Karolinska institutet, Konstfack, Kungl. Konsthögskolan, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, Kungl. Tekniska högskolan, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet, Lunds universitet, Malmö universitet, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Polismyndigheten, Riksdagens ombudsmän, Stockholms universitet, Svenska journalistförbundet, Sveriges förenade studentkårer, Sveriges lantbruksuniversitet, Sveriges universitets- och högskoleförbund, Säkerhetsföretagen, Södertörns högskola, Tjänstemännens Centralorganisation, TU medier i Sverige, Umeå universitet, Universitets- och högskolerådet, Uppsala universitet, Åklagarmyndigheten, Örebro universitet och Överklagandenämnden för högskolan.

Därutöver har yttranden inkommit från Defensio, Juridiska fakulteten vid Lunds universitet, Lärarnas Riksförbund, en privatperson och Unga Hörselskadade.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig, men har förklarat sig avstå eller inte kommit in med yttrande: Föreningen grävande journalister, Luleå tekniska universitet, Landsorganisationen i Sverige, Offentliganställdas förhandlingsråd (S, P, O), Saco-S, SEKO, Service- och kommunikationsfacket, Stockholms konstnärliga högskola, Sveriges förenade ordningsvakter, Sveriges akademikers centralorganisation, Säkerhetsbranschen, Transportarbetareförbundet, Universitetskanslers-ämbetet, Utgivarna.